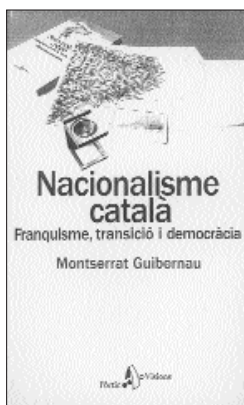

Visió idíl·lica de la transició

Montserrat Guibernau,
**Nacionalisme català.
Franquisme, transició i
democràcia,**
Pòrtic, Barcelona 2002

Montserrat Guibernau, doctora en teoria social i política per la Universitat de Cambridge i professora de ciència política a The Open University i a la prestigiosa London School of Economics, es demana quins són els trets que ha d'adoptar el catalanisme per a plantar cara a «l'agressió» d'una Espanya molt diferent en les seves formes —altra cosa hauríem de dir si parléssim de l'essència— de la de la dictadura franquista. Tot això, tenint molt presents les contradiccions inherents al procés de globalització quant als intents homogeneïtzadors dels estats-nació i al desenvolupament i difusió dels problemes que pateixen les nacions sense estat.

Les preguntes que es planteja Guibernau al principi del llibre són aquestes: «Té futur el nacionalisme català? Com influeix la globalització en el manteniment i l'evolució de nacions petites com Catalunya, que no tenen estat sobirà propi? Davant l'allau creixent d'immigrants, com es veuran afectades les identitats nacionals? De quina manera poden afectar la integració política i l'expansió de la Unió Europea un país com Catalunya?» Un dels mèrits d'aquest llibre és l'estil analític d'alguns dels seus capítols, en què l'autora ens ofereix alhora una delimitació conceptual i un marc teòric amb els quals donar compte de l'especificitat del nacionalisme català.

Guibernau analitza els quaranta anys de dictadura, el ressorgiment del nacionalisme català durant el fran-

quisme i la situació de Catalunya dins la «nova Espanya democràtica» d'acord amb la Constitució i l'Estatut. Després d'això, repassa les diferents «imatges» de Catalunya proposades des dels principals partits polítics catalans i configurades al voltant de cinc qüestions principals: «Identitat catalana», «Nacionalisme català/catalanisme», «Immigració», «Catalunya i Espanya», «Catalunya i la Unió Europea». Els mèrits exposats suara, però, esdevenen defectes quan Guibernau baixa al terreny de la història concreta i proporciona una interpretació gairebé idíl·lica del procés de transició que diverses vegades, al llarg del text, defineix com un «trencament pacífic amb el franquisme». Afirmar, a més, que aquest procés «esmicolava l'herència franquista expressada en la cèlebre frase "todo está atado y bien atado"». Sosté també que «la creació de l'Estat de les autonomies intentava donar resposta a les reivindicacions nacionalistes del País Basc i de Catalunya», quan en realitat sembla que l'objectiu de l'Estat hagi estat precisament diluir tals reivindicacions i situar aquestes dues nacions al mateix nivell que la «nació» murciana o la «nació» càntabra.

Coherentment amb aquesta visió, l'autora proposa en les conclusions un seguit de mesures per a garantir la supervivència de la identitat nacional catalana, però sense plantejar en cap moment la que, sensatament, és l'única solució possible al problema català: la independència. Així reivindica un model de finançament just i suficient, el reconeixement de l'estatus de Catalunya com a nació, tant en la Constitució com en l'Estatut, l'ampliació de l'autogovern català en el marc d'una Espanya que es reconeix com a plurinacional, plurilingüe i pluricultural, l'acceptació de Catalunya com a circumscripció electoral europea i l'acord per a la promoció de la cultura i la llengua catalana. Finalment es decanta per la construcció d'un «catalanisme cosmopolita», és a dir, per un nacionalisme democràtic que defensi el dret de la nació a existir i a desenvolupar-se des del respecte per la diferència, el rebuig de la pròpia expansió territorial i que tingui el propòsit d'augmentar la moralitat dels seus ciutadans. Com assenyala Guibernau, «únicament a través del compromís amb aquests principis el nacionalisme democràtic esdevé cosmopolita. Ras i curt, per mitjà de la cura i de l'estimació de la pròpia pàtria, hom esdevé ciutadà del món», conclusió final amb la qual no podem sinó estar plenament d'acord.◆

Xavier Ballester

El català viu de la Franja

Mari Zapater Labrador,
Encara rai...! Les vint-i-una falòria,
Institut d'Estudis del Baix Cinca,
Lleida 2002.

Sens dubte, una de les riqueses més grans de Catalunya és la parla popular i espontània dels qui hi viuen, testimoni de la vitalitat de la gent d'un poble que, malgrat tots els mals fets i les imposicions patides, continua fent servir una parla mil·lenària.

Ni les fronteres artificials (fora i dins de l'estat), ni les dificultats de relació, ni les diferències lingüístiques existents en la manera de parlar d'un indret respecte d'un altre, no han pogut evitar que encara mantinguem la consciència que som un sol poble, amb una sola llengua.

Per això, aquest és un llibre molt interessant per a tots els catalans, però sobretot per als estudiosos i aimadors de la llengua catalana, perquè ens permet de veure com un territori dels Països Catalans —molt poc tingut en compte des del Principat, pel fet de pertànyer a una autonomia diferent, on encara no es reconeixen els seus drets com a catalanoparlants— continua existint i mostrant la seva catalanitat a través de la seva llengua, amb uns trets peculiars propis que contribueixen a enriquir el conjunt de la llengua catalana.

Així, aquest llibre ha estat escrit intencionadament en un català dialectal, per tal de poder descriure amb vigor l'ànima i la manera de ser de la gent de Fraga. És un recull d'antigues vivències de l'autora, Mari Zapater, que ens retornen a uns temps pretèrits a través de les tradicions i les descripcions dels habitants de Fraga. Són un conjunt de vint-i-una falòries o falòrnies: petites contalles que parteixen de la realitat, però exagerada i sobredimensionada, a vegades fins al punt d'arribar a ser una mentida innocent. Sens dubte, aquest llibre ens ajudarà a mantenir la memòria d'un passat, d'una manera de viure i d'expressar-se que forma part del nostre patrimoni. Als professors els serà de gran utilitat com a estudi dialectal de la parla de Fraga i com a mostra de literatura popular, però estem convençuts que la resta de lectors també hi trobaran la possibilitat d'evocar records perduts i passar una bona estona.◆

David Casellas